

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 7. Per Tapensem provinciam variè turbatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

duce nobis Joanne Suatio, Francisco Ximeno, & Petro Romero, Theresianis se adjuvare. Supervenientibus vero novis tumultibus, coalescere alibi oppidum non potuit, adeoque tertio foundationis anno esse desit: municipibus ad varias partes magna ex parte translatis, aut ad latibula dilapsis, aut denique ab hostibus abactis. Sexcentas Barbarorum familias in eo oppido Societas in album retulerat, ex quo numero magna pars cicurata Christo jam per Baptismum nomen dederat.

SED longè major clades accepta est ex novâ depopulatione Mamalucorum, Divæ Theresiæ sedem crudeliter invadentium. Id oppidum quatuor capitum millibus tum constabat. Verùm longè plures mortales peste sublatis eò loci Socii reducerant. Nam quadriennio non integro quater mille quingenta & quadraginta-quinque capita baptizaverant; confluebantque adhuc undique Religionis ergò Ethnici, & spes proxima erat; præter Visitationis inchoatam coloniam, alia oppida ad Tebiquarim & alios fluvios ponendi: cum ducenti & sexaginta Mamaluci, numerosis Tupicorum aliorumque Indorum stipati cohortibus, sub finem anni, ex improvise in oppidum irrupentes, res summo labore parvas spesque amplissimas disturbavere: Theresiani numero, armis, & viribus impares, latronibus sine prælio magna ex parte se tradidere. Pauci fugâ salutem quærere: traditis vincula passim injiciebantur; reliqui, ne rebellare auderent, metu & continuato labore ab latronibus coercerantur; Francisco Ximeno & Joanne Salas, oppidi fundatoribus, filios Christo ab se genitos nequicquam redimere contendentes. Ipso Nativitatis Domini festo die prædones, templum cum cereis accensis, quasi hominum piissimos ad sacra audienda progressos, Franciscus Ximenius pro concione arguere ausus, præter distertia nihil retulit. Solebat Joannes Salas mihi narrare, tantum se ex jacturâ carorum filiorum dolorem concepisse, ut ne buccellam quidem cibi, restrictis mœre faucibus, deglutire posset. Duobus ex tanto numero adolescentibus Sacrificii ministris agrè impetratis, Socii desperatâ reliquorum salute, amisâ aut desolâ suppellectile, per immensam septuaginta leucarum solitudinem ad Urvaicam profecti, passim mœstiam redintegrevere, occursum quorundam Theresianorum fugâ elapsorum, quos Ximenius summâ curâ coactos, & ad Paranam deductos, post varios casus Itapuanis adjunxit: ubi Christianâ prorsus caritate excepti, auctâ urbanitate, piè admodum hætenus perseverant. In hujus oppidi destructione illud accidit singulare, quòd superiori anno ibidem decimâ-octavâ Decembris imago Beatæ Virginis, oculo, quo Brasiliam respiciebat, ubertim flevit: cumque sequenti anno, eodem die & mense recurrente, Theresiani à prædonibus Brasiliis oppressi fuerint, nemini dubium fuit, eas lachrymas optimæ Matris, fuisse velut compatiens eorum calamitatibus, qui per fidem nuper in Filii sui filios adoptati fuerant. Interea Visitationis inchoatum oppidum Theresianis subcensitum, solâ trepidatione dissolutum est: & cæteræ Tapensis Provinciæ coloniarum eandem fortunam formidantes, aut fugam, aut bellum adornabant.

SANCTÆ ANNÆ oppidani trans Igaim positi, audito alteram Mamalucorum phalangem haud procul abesse, non expectato Patrum consilio, dispersati, quæquæ metus amorve libertatis impellebat, effundebantur. Passimque reliquorum oppidorum incolæ Jesu Socios, doctores suos, proditoris insimulabant, palam dictantes, eo fine ab iis oppida magna construi, ut specie Religionis in unum coactos Mamalucis traderent. *Hætenus, inquebant, nos & Majores nostri patrios fontes bibimus, ab Europæorum metu per tot retro annos securi. Post adventum verò Patrum nihil nisi vincula, exilia, mortes, concatenata bella, transmigrations, & hujusmodi sexcenta audimus.* Augebat suspiciones malevolentia Mamalucorum, qui ut nos in invidiam traherent, Neophytis nostris afferebant, se cum Patribus coludere: eadem esse sua & Societatis consilia, in id intenta, ut reductos populos sibi proderent. Passim itaque Neophyti diffidentiam ostendebant magis, quam amorem: adeò ut Guairaniam in Tapensi Provinciâ adumbratam jure diceret. Non uno in loco de mactandis Doctoribus suis Tapenses agitavere. Augustinus

CAPUT VI.

Sæctæ Theresiæ colonia ab Mamalucis vastatur.

Numerus baptismorum.

Mamalucorum hypocrisis.

Ostentum.

Visitationis oppidi vastatio.

CAPUT VII.

Per Tapensem Provinciam variè turbatur.

Socii proditoris insimulantur.

Ad necem destinantur.

*Augustini
Conterras pe-
riculum.*

*Araricano-
rum perver-
sum consi-
lium.*

*Josephus Ca-
taldinus vix
necem eva-
sit.*

*Et Petrus
Romero.*

Conterras in Sanctæ Annæ oppido, à feroci Casiquio, his suspicionibus depravato, intentatam mortem vix evasit. Didacus Alfarus Tapensia oppida pro munere inspiciens, & Neophytos ad vertendum solum metu novæ depopulationis animans, à plerisque amicis quidem auditus est; sed Araricani, amore patriæ sanum consilium deestantes, stolidè responderunt, Mamalucis tradituros se potius, quam ad Urvaicam transmigrarent. Dicto addidèrè perveraciam, multis ad latibula dilapsis, ausisque altare portatile, & Sacrificii conficiendi instrumenta omnia, quibus Didacus Alfarus in desertis locis utebatur, per insidias furibundè diripere, direptaque sacrilegè inter se dividere. Alia de causa Josephum Cataldinum Sancti Josephi colonie Dux tantum non oppressit. Is jam Christianus pro pellice fovebat mulierem, quæ legis Divinæ amore percita, & turpitudinem exosa, Cataldino admittente, alteri Neophyto legitime desponsata est, tanta cum indignatione spurci Ducis, ut fremens frendensque, tractâ in partes numerosâ clientum manu, ostentatis armis Cataldino minari necem ausus fuerit. Quam ille sic sprexit, ut flexis genibus nudaret pectus, vulnus excepturus potius, quam à proposito desisteret. Et quia idem Petro Romero, eodem ferme successu, minax etiam fuerat, operâ Sociorum fidorumque Neophytorum in exilium deportatus, tandem respuit. Sed in plerisque locis punire delicta non audebant Patres, ne exacerbatos omnino perderent. Omnia itaque turbulenta erant, depopulationis metu, & suspicionum veneno plerorumque animis aut corruptis, aut abalienatis.

CAPUT

VIII.

Gesta apud
Urvaicenses
narrantur.

*Caafapami-
nienses &
Caaroenses
ad Paranam
oppidum
aedificant.*

*Baptizato-
rum nume-
rum.*

Nec quietius istidem de causis in Urvaicensis Provinciae finibus agebatur. Caafapaminenses, qui metu belli concussi ad Paranam concesserant; depositâ patriæ repetendæ spe, tertio ab Itapuanano oppido lapide, ad littus Paranæ templo & ædibus Itapuanorum ope ædificatis, novam sedem, retento Purificationis Virginæ titulo, posuere. Caaroenses eadem de causâ, Lauretanis & Ignatianis Neophytis auxiliantibus, eodem in littore novi etiam oppidi fundamenta jecere. Caafapaguaquenses, Caapiensesque, continuatis tumultibus magna ex parte disparati, & à Mamalucis diminuti, negotium Patribus facescivèrè: quorum præcipua cura erat in continendis fovendisque destructorum oppidorum in prima depopulatione reliquis, plerorumque animis amore patriæ, & exilii servitutisque metu in diversâ tractis, trahentibusve. Inter has tamen turbas multi Barbari ad partes Christi accedebant, constatque ex authenticis libris in Piratinienſi oppido ducentos & octodecim; in Sancti Xaverii colonia duos supra ducentos; apud Ibitiraquanos centum & septuaginta; apud Mbororecenses centum & quinque; apud Iguafuanos centum & quinquaginta; ex Caaroensibus octingentos & viginti octo; ex Araricanis quingentos & septuaginta octo; in Sancti Michaelis colonia trecentos & octoginta quatuor; in Sancti Josephi templo trecentos & septuaginta; ex Theresianis septingentos & nonaginta; ex Itapuanis centum & quindecim; ex Caafapaminensibus nonaginta novem; ex Sanctorum Cosmæ & Damiani incolis plures admodum, & ex aliis oppidis, præsertim ex transmigrantibus, ingenti numero ab Sociis fuisse baptizatos.

CAPUT

IX.

Nicolaus
Enartius
moritur &
laudatur.

*Nicolai
Enartii pa-
tria.*

Hic etiam annus Itatinensî provincie maximè luctuosus fuit, tum ob Mamalucorum invasiones, oppida ab Societate facta etiam infestantium; tum ob elatum Nicolaum Enartium, hominem Apostolicis functionibus aptissimum. Is solus, uti in superioris anni rebus narratum est, post mortem Didaci Rançonierii, apud Itatinenses centum ab Assumptionis urbe leucis abjunctos, è gravi morbo convalescens remanserat, inque eum viribus defectum incubuerat duarum coloniarum onus, adeò ponderosum, ut sub illo fatiscens, antequàm è Paraquaria rediret Justus Vansurkius, sine Sacerdotis & Sacramentorum subsidiis occuberit. Certum est nullum illo melius in hac provincia Xaverianam mortem adumbrasse. Ob quam mortem, & singulares planè virtutes, commendationem apud posteros amplissimam meretur: sed more meo tanti hominis laudes ad pauca capita restringam. Nicolaus Enartius Tulli in Lotharingia nobilissimis parentibus natus, ubi primam pueri-

tiam